

Spółka jawna. Komentarz

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Tytuł I. Przepisy ogólne

(...)

Dział II. Spółki osobowe

Literatura: *B. Adamiak, J. Borkowski*, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2009; *B. Adamiak, J. Borkowski, R. Mastalski, J. Zubrzycki*, Ordynacja podatkowa. Komentarz, Wrocław 2009; *R. Adamus*, Prawo upadłościowe. Komentarz, Warszawa 2016; *R. Adamus*, Skutki układu spółki jawnej zawartego w postępowaniu upadłościowym albo naprawczym dla praw wierzycieli wobec współników spółki jawnej, *Rej.* 2007, Nr 6; *M. Allerhand*, Prawo upadłościowe. Postępowanie układowe, Bielsko-Biała 1999 (reprint); *M. Andenas, F. Wooldridge*, European comparative company law, Cambridge 2009; *M. Astanowicz*, Podmiotowość spółki partnerskiej na tle pozostałych osobowych spółek handlowych, *PPH* 1999, Nr 4; *M. Astanowicz*, Zmiany w składzie współników spółki partnerskiej oraz pozostałych osobowych spółek handlowych, *Pr.Sp.* 2000, Nr 1; *S. Babiarz, B. Dauer, B. Gruszczyński, A. Kabat, M. Niezgodka-Medek*, Ordynacja podatkowa. Komentarz, Warszawa 2009; *J. Barcz* (red.), Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki, Warszawa 2003; *A. Bartosiewicz*, Stosunek podatkowopravny na tle konstrukcji prawnej podatku, *TRP* 2009; *M. Bielecki*, Obowiązek sporządzenia sprawozdania finansowego przez spółkę jawną, *Pr.Sp.* 2008, Nr 7–8; *M. Bielecki*, Przeniesienie ogółu praw i obowiązków w handlowej spółce osobowej, *MoP* 2005, Nr 5; *P. Bielski*, Pojęcie przedsiębiorcy w systemie prawa polskiego (zagadnienia konstrukcyjne), Gdańsk 2006; *P. Bielski*, Prokura jako instytucja prawa przedsiębiorców rejestrowych, *PPH* 2001, Nr 9; *P. Bielski*, Spółka handlowa w likwidacji a status przedsiębiorcy, *Pr.Sp.* 2004, Nr 6; *P. Bielski*, Prowadzenie przedsiębiorstwa jako cecha konstrukcyjna spółki jawnej w prawie polskim, *Pr.Sp.* 2009, Nr 2; *P. Bielski*, Spółka jawna jako forma prowadzenia gospodarstwa rolnego w prawie polskim, *Pr.Sp.* 2007, Nr 4; *M. Bientak*, Reprezentacja spółki komandytowej, *MoP* 2002, Nr 6; *K. Bilewska*, Reprezentacja spółki jawnej w sporze z jej współnikiem, *MoP* 2014, Nr 10; *K. Bilewska, K. Sobura*, Osoby ustawowe (art. 33¹ KC), *EP* 2005, Nr 10; *Ł. Błaszczak*, Pozycja handlowej spółki osobowej w procesie cywilnym, Toruń 2006; *Ł. Błaszczak*, Spółka osobowa prawa handlowego jako strona procesu cywilnego. Wybrane zagadnienia na tle procedury cywilnej, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po pięciu latach, Wrocław 2006; *Ł. Błaszczak*, Współuczestnictwo procesowe na przykładzie osobowych spółek handlowych – istota, rodzaje i przypadki jego występowania, *Pr.Sp.* 2004, Nr 10; *P. Borszowski*, Elementy stosunku prawnego zobowiązania podatkowego, *Kraków* 2004; *P. Borszowski*, Pojęcie podmiotowości prawnopodatkowej, *Gl.* 2001, Nr 4; *A. Borysewicz*, Jak zarządzać w spółce cywilnej, *Rzeczp.* z 25.9.2015 r.; *G.E. Breuninger*, Die BGB-Gesellschaft als Rechtssubjekt im Wirtschaftsverkehr: Voraussetzungen und Grenzen (Rechtsfragen der Handelsgesellschaften), Köln 1991; *Z. Brodecki* (red.), Konkurencja, Warszawa 2004; *Z. Brodecki* (red.), Wolność gospodarcza, Warszawa 2003; *J. Brol*, Podstawowe kierunki zmian w postępowaniu upadłościowym, *PPH* 2003, Nr 8; *P. Bryłowski*, Status spółki jawnej w procesie przeciw własnemu współnikowi, w: *A. Kidyba, A. Niewęglowski, M. Chrzanowski* (red.), Profesor Stefan Buczkowski. Libri Iuristarum Lublinensium, t. 2, Lublin 2012; *D. Bucior*, Konstrukcja odpowiedzialności współników za zobowiązania handlowej spółki osobowej, *Pr.Sp.* 2002, Nr 6; *P. Przeziński*, Status prokurenta w postępowaniu cywilnym, *MoP* 2008, Nr 24; *D.J. Campbell, T. Craig*, Organisations and the business environment, Oxford 2005; *P. le Cannu*, Droit des sociétés, Paris 2003; *K. Celińska-Grzegorzczak*, Postępowanie patentowe jako szczególne postępowanie administracyjne, Warszawa 2009; *A. Chełmoński*, Założenia wstępne struktury prawnej przedsiębiorstw państwowych, cz. 1, *PiP* 1950, Nr 7; *M. Ciecierska*, Charakter prawny zarządu w spółce partnerskiej, *Pr.Sp.* 2005, Nr 6; *A. Cieśliński*, Wspólnotowe prawo gospodarcze, Warszawa 2003; *A. Cieśliński* (red.), Wspólnotowe prawo gospodarcze, t. 2, Warszawa 2007; *M. Cozian, A. Viandier, F. Deboissy*, Droit des sociétés, Paris 2006; *Ł. Cudny*, Ustanowienie zastawu na ogóle praw i obowiązków współnika spółki osobowej, *PPH* 2014, Nr 8; *T. Czech*, Zastaw na udziale w spółce jawnej, *Pr.Sp.* 2009, Nr 2; *K.A. Dadańska*, Działanie osoby prawnej, Warszawa 2006; *J. Dąbrowa*, Odpowiedzialność deliktowa osoby prawnej za winę własną i cudzą, *SC* 1970, t. XVI; *A. Doliwa*, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2004; *A. Doliwa*, Status prawny wspólnoty mieszkaniowej – glosa, *MoP* 2003, Nr 1; *L. Domański*, Instytucje Kodeksu zobowiązań. Komentarz teoretyczno-praktyczny. Część ogólna, Warszawa 1936; *L. Domański*, Instytucje Kodeksu zobowiązań. Komentarz teoretyczno-praktyczny. Część szczególna, t. 2, Warszawa 1938; *T. Dominiczyk*, Ustanie podmiotowości gospodarczej spółki cywilnej, *Rej.* 1998, Nr 5; *E. Drozd*, Zarząd nieruchomością wspólną według ustawy o własności lokali, *Rej.* 1995, Nr 4; *S. Dudzik*, Zbycie przedsiębiorstwa a sukcesja

praw i obowiązków wynikających z aktów administracyjnych. PiP 1994, Nr 7-8; *H. Dzierzgwa*, Glosa do orz. SN z 7.6.1957 r., 4 CR 185/56, OSP 1958, Nr 10, poz. 260; *H. Dzwonkowski*, Zakres obowiązku podatkowego spółki cywilnej w podatku dochodowym od osób fizycznych, GI. 2000, Nr 2; *M. Etel*, Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej oraz w orzecznictwie sądowym, Warszawa 2012; *Z. Fedak*, *T. Żywnowski*, Cechy szczególne rachunkowości spółek osobowych, Rach. 2008, Nr 6; *Z. Fenichel*, Polskie prawo prywatne i procesowe. Studia, Kraków 1936; *Z. Fenichel*, Rozważania nad osobowością prawną spółki jawnej w prawie polskim, GA 1935, Nr 8-9; *J. Filipek*, O podmiotowości administracyjno-prawnej, PiP 1961, Nr 2; *R. Flejszar*, Przedsiębiorca w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2006; *W. Flume*, Gesellschaft und Gesamthand, ZHR 1972, Nr 136; *J. Frąckowiak*, Charakter prawny spółki jawnej – oparte na konstrukcji współwłasności łącznej zrzeszenie wspólników czy odrębna od nich osoba, w: *J. Gołaczyński*, *P. Machnikowski* (red.), Współczesne problemy prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Edwarda Gniewka, Warszawa 2010; *J. Frąckowiak*, Demontaż spółki z o.o. czy nowy rodzaj spółki kapitałowej – uwagi na tle proponowanej nowelizacji kodeksu spółek handlowych, PPH 2011, Nr 6; *J. Frąckowiak*, Instytucje prawa cywilnego w kodeksie handlowym, Rej. 2003, Nr 6; *J. Frąckowiak*, Konstrukcja prawna spółki cywilnej, w: *Arts et usus*. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Stanisława Rudnickiego, Warszawa 2005; *J. Frąckowiak*, O niektórych zagrożeniach dla handlowych spółek osobowych – szczególnie spółki jawnej, PPH 2012, Nr 9; *J. Frąckowiak*, Podmiot gospodarczy. Kilka uwag o konsekwencjach wyodrębniania tej kategorii podmiotowej w prawie cywilnym, w: *J. Frąckowiak* (red.), Spółka jako podmiot gospodarczy, AUWr 1995, Nr 1770; *J. Frąckowiak*, Podmiotowość spółek osobowych, w: *R. Szytk* (red.), II Kongres Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej. Referaty i opracowania, Poznań-Kluczbork 1999; *J. Frąckowiak*, Pojęcie, powstanie i ustanie podmiotowości gospodarczej. Zagadnienia cywilnoprawne, Rej. 1998, Nr 5; *J. Frąckowiak*, Trzecia kategoria osób w prawie spółek – zbędna mistyfikacja czy krok w dobrym kierunku, w: *T. Mróz*, *M. Stec* (red.), Instytucje prawa handlowego w przyszłym kodeksie cywilnym, Warszawa 2012; *J. Frąckowiak*, *A. Górski*, *I. Gromska-Szuster*, Osoby w projekcie Kodeksu cywilnego, PS 2010, Nr 3; *J. Frąckowiak*, *R. Potrzeszcz*, Czy nadanie osobowości prawnej handlowym spółkom osobowym wymaga zasadniczej reformy prawa podatkowego?, PPH 2000, Nr 1; *K. Gałązka*, Pomoc publiczna dla przedsiębiorców, Warszawa 2012; *I. Gancarz*, Pojęcie przedsiębiorstwa w świetle relacji pomiędzy unijnym i krajowym prawem konkurencji, KPPubl 2011, Nr 3-4; *A. Gawrysiak-Zabłocka*, Pojęcie spółki w prawie europejskim, SP 2003, Nr 4; *E. Gepken-Jager*, *G. van Solinge*, *L. Timmerman*, VOC 1602-2002: 400 years of company law, Deventer 2005; *M. Germain*, Traité de droit commercial, t. 1, vol. 2, Les sociétés commerciales, Paris 2002; *I. Gębusia*, Zastaw na prawach współnika w spółce osobowej, MPH 2014, Nr 3; *B. Gnela*, Przesłanki uprawnienia współnika do przeniesienia ogółu praw i obowiązków w handlowej spółce osobowej, w: *A.J. Witosz* (red.), Prawa i obowiązki współników w spółce, spółdzielni europejskiej i spółce europejskiej, Katowice 2012; *B. Gnela*, Uwagi na temat art. 33 Kodeksu spółek handlowych i jego nowelizacji, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po dziesięciu latach, Wrocław 2013; *E. Gniewek*, Charakter majątku osobowych spółek handlowych, w: *R. Szytk* (red.), Kodeks spółek handlowych, Studia i materiały, Poznań-Kluczbork 2001; *E. Gniewek*, Subsydiarna odpowiedzialność członków ułomnych osób prawnych w kodeksie cywilnym i kodeksie spółek handlowych, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po pięciu latach, Wrocław 2006; *E. Gniewek*, „Wspólnota mieszkaniowa” według ustawy o własności lokali, Rej. 1995, Nr 1; *R. Gołąb*, Problematyka ograniczenia zakresu zdolności prawnej, w: *E. Gniewek* (red.), Podmiotowość cywilnoprawna w prawie polskim. Wybrane zagadnienia, AUWr 2008, Nr 3048; *G. Gorczyński*, Kilka uwag o tak zwanym zbyciu członkostwa w handlowych spółkach osobowych (na tle art. 10 k.s.h.), Pr.Sp. 2001, Nr 7-8; *G. Gorczyński*, Spółka jawna jako podmiot prawa, Warszawa 2009; *G. Gorczyński*, Status spółki jawnej i jej wspólników w postępowaniu cywilnym, PPH 2010, Nr 1; *G. Gorczyński*, Umowa spółki jawnej, w: *M. Pazdan*, *W. Popiołek*, *E. Rott-Pietrzyk* (red.), Europeizacja prawa prywatnego, t. 1, Warszawa 2008; *Z. Gordon*, *Z. Kwaśniewski*, *J. Łopuski*, *J. Winiarz*, Prawo obrotu uspołecznionego, Warszawa 1980; *Ł. Goździaszek*, Komunikacja elektroniczna przy zakładaniu spółki handlowej na podstawie wzorca umowy, PPH 2015, Nr 8; *W. Górecki*, Podmiotowość prawna spółki cywilnej. Zagadnienia wybrane, KPP 1999, Nr 3; *B. Grunewald*, Gesellschaftsrecht, Tübingen 2008; *J. Grykiel*, Powstanie prokury, Warszawa 2008; *J. Grykiel*, Reprezentacja spółki osobowej przez współnika będącego osobą prawną, w: *A. Olejniczak*, *T. Sójka* (red.), Societas et obligationes – tradycja, współczesność, przyszłość. Księga jubileuszowa profesora Jacka Napierały, Poznań 2018; *J. Grykiel*, Zbycie udziału w ogóle praw i obowiązków współnika spółki osobowej, cz. 1, Pr.Sp. 2009, Nr 9; *S. Grzybowski*, Kilka uwag o rzekomych podmiotach stosunków cywilnoprawnych, SC 1976, t. XXVII; *S. Grzybowski*, Problematyka cywilnoprawna instytucji stowarzyszeń, SP 1973, Nr 36; *S.M. Grzybowski*, Charakter prawny jawnej spółki handlowej, Kraków 1928; *H. Gummert*, *B. Riegger*, *L. Weinert* (red.), Münchener Handbuch des Gesellschaftsrechts, t. 1, BGB-Gesellschaft, Offene Handelsgesellschaft, PartG, EWIV, München 2004; *S. Gurgul*, Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2005; *J. Guśc*, O właściwości (naturze) stosunku prawnego, PiP 1997, Nr 4; *M. Gutowski*, Problematyka zdolności prawnej wspólnoty mieszkaniowej (na tle orzecznictwa SN), PiP 2009, Nr 2; *Y. Guyon*, Droit des affaires, Paris 2003; *P. Handley*, Business

Law. An active learning approach, Oxford–Malden 1996; *A.G. Harla*, Pojęcie kupca i przedsiębiorcy w prawie polskim (1918–2005), PPH 2006, Nr 12; *M. Hejbudzki*, Instytucja prokury w świetle nowelizacji Kodeksu cywilnego, R.Pr. 2004, Nr 6; *A. Herbet*, Spółka cywilna. Konstrukcja prawna, Warszawa 2008; *A. Herbet*, Spółka komandytowa według kodeksu spółek handlowych. Komentarz, Lublin, 2004; *A. Hueck*, Das Recht der offenen Handelsgesellschaft, Berlin–New York 1971; *J. Ignatowicz*, Komentarz do ustawy o własności lokali, Warszawa 1995; *H. Insadowski*, Osoba prawna. Studium prawnokanoniczne, Lublin 1927; *J. Jacyszyn*, Charakter prawny spółki jawnej, Pr.Sp. 1997, Nr 7–8; *A. Jakubecki* (red.), Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, t. 1, Warszawa 2010; *A. Jakubecki*, Zdolność sądowa osobowych spółek handlowych a status ich wspólników w procesie cywilnym i egzekucji, w: *A. Nowicka* (red.), Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśniskiemu, Poznań 2005; *A. Jamroz*, *M. Jamroz*, Spółka osobowa prawa handlowego. Aspekty prawno-podatkowe, optymalizacja podatkowa, Warszawa 2012; *S. Janczewski*, Prawo handlowe, wekslowe i czekowe, Warszawa 1947; *S. Janczewski*, Spółka jawna w nowym kodeksie handlowym, Warszawa 1934; *G. Janas*, Ogół praw i obowiązków wspólnika spółki jawnej jako przedmiot zastawu rejestrowego, PPH 2006, Nr 8; *J. Janeta*, *W.P. Matysiak*, O potrzebie reformy prawa spółek w zakresie regulacji spółek osobowych, PPH 2012, Nr 9; *M. Jasiakiewicz*, Sytuacja prawna wspólników osobowej spółki handlowej w razie jej upadłości, Rej. 2003, Nr 6; *A. Jędrzejewska*, Istota spółki jako podmiotu gospodarczego, PPH 1993, Nr 2; *A. Jędrzejewska*, Podmiotowość prawna spółki cywilnej będącej podmiotem gospodarczym, PPH 1993, Nr 4; *A. Jędrzejewska*, Przeniesienie członkostwa w spółkach osobowych, PPH 1994, Nr 3; *A. Jędrzejewska*, Zagadnienia konstrukcyjne spółek osobowych – członkostwo, PPH 1994, Nr 2; *M. Jędrzejewska*, Interwencja uboczna samoistna, PIP 1971, Nr 10; *M. Jędrzejewska*, Podmiotowe przekształcenia procesu cywilnego a interwencja uboczna, NP 1972, Nr 2; *M. Jędrzejewska*, Problemy wynikające z regulacji zdolności sądowej w kodeksie postępowania cywilnego, PS 1993, Nr 10; *M. Jędrzejewska*, Współuczestnictwo procesowe. Istota – zakres – rodzaje, Warszawa 1975; *J. Jodłowski*, *Z. Resich*, *J. Lapierre*, *T. Misiuk-Jodłowska*, Postępowanie cywilne, Warszawa 1997; *W. Jurcewicz*, Wszystko o spółkach – formy organizacyjne i zasady podejmowania działalności gospodarczej, Warszawa 1990; *M. Kalinowski*, Podmiotowość prawna podatnika, Toruń 1999; *A. Kappes*, Ułomne osoby prawne w projekcie kodeksu cywilnego z 2009 r., PPH 2010, Nr 12; *A. Kappes*, Uwagi o reformie prawa spółek, Pal. 1998, Nr 9–10; *M. Kasprzyk*, Prokura, Kraków 1999; *D. Kastner*, *P. Doralt*, *Ch. Nowotny*, Grundriß des österreichischen Gesellschaftsrecht, Wien 1990; *W.J. Katner*, Podwójna czy potrójna podmiotowość w prawie cywilnym?, w: *L. Ogiegło*, *W. Popiołek*, *M. Szpunar* (red.), Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana, Kraków 2005; *W.J. Katner*, Pojęcie przedsiębiorcy – polemika, PPH 2007, Nr 4; *W.J. Katner*, Prawo działalności gospodarczej. Komentarz. Orzecznictwo. Piśmiennictwo, Warszawa 2003; *W.J. Katner*, Spółki handlowe jako przedsiębiorcy według Kodeksu cywilnego i Kodeksu spółek handlowych, MoP 2015, Nr 7; *W.J. Katner*, *A. Kappes*, *J. Janeta*, Kontrowersyjny projekt reformy struktury majątkowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, PPH 2011, Nr 4; *D. Keenan*, *Smith* and *Keenan's Company Law*, Harlow 2005; *J. Kern Kostkiewicz*, *P. Nobel*, *I. Schwander*, *S. Wolf* (red.), Schweizerisches Obligationenrecht, Zürich 2009; *P. Kędzierski*, Solidarna i subsydiarna odpowiedzialność wspólnika za zobowiązania spółki osobowej w postępowaniach upadłościowym i restrukturyzacyjnym, DR 2019, Nr 3; *A. Kępa*, Instytucja małego i średniego przedsiębiorstwa w *acquis communautaire*, SE 2005, Nr 1; *A. Kidyba*, Atypowe spółki handlowe, Warszawa 2011; *A. Kidyba*, Handlowe spółki osobowe, Warszawa 2013; *A. Kidyba*, Kilka uwag o potrzebie zmian przepisów regulujących spółki osobowe, PPH 2012, Nr 9; *A. Kidyba*, Niektóre skutki dla obrotu handlowego wprowadzenia trzeciej kategorii podmiotowej, PPH 2004, Nr 12; *A. Kidyba*, Prawo handlowe, Warszawa 2005; *A. Kidyba*, Sukcesja praw i obowiązków w związku z likwidacją spółki jawnej. Głos do wyroku SN z dnia 28 października 2005 r., II CK 275/05 i postanowienia SN z dnia 10 listopada 2005 r., II CK 320/05, GI. 2006, Nr 4; *A. Kidyba*, *K. Kopaczyńska-Pieczniak*, Spółka kapitałowa bez kapitału zakładowego – głos w dyskusji nad projektem zmiany kodeksu spółek handlowych, PPH 2011, Nr 3; *A. Klank*, Odpowiedzialność w spółce partnerskiej notariuszy, Pr.Sp. 2002, Nr 7–8; *A. Klein*, Charakter prawny organów osób prawnych, w: *J. Błęzyński*, *J. Rajski* (red.), Rozprawy z prawa cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Czachórskiego, Warszawa 1985; *A. Klein*, Ewolucja instytucji osobowości prawnej, w: *E. Łętowska* (red.), Tendencje rozwoju prawa cywilnego – zbiór studiów, Wrocław 1983; *A. Klein*, Zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych i inne zdolności a klasyfikacja zdarzeń prawnych, SC 1969, t. XIII–XIV; *E. Klunzinger*, Grundzüge des Gesellschaftsrechts, München 2004; *J. Kohler*, Die OHG als juristische Person, ZHR 1913, Nr 74; *W. Kocot*, Forma elektroniczna aktów założycielskich i niektórych czynności z zakresu stosunków wewnętrznych spółek handlowych – nowelizacja kodeksu spółek handlowych z 28.11.2014 r., PPH 2015, Nr 2; *A. Kon*, Kodeks handlowy. Komentarz, Warszawa 1934; *K. Kopaczyńska-Pieczniak*, Pozycja prawna wspólnika spółki jawnej, Warszawa 2013; *K. Korzan*, Spółka cywilna w kontekście praktyki notarialnej, Rej. 1999, Nr 10; *K. Korzonek*, Prawo upadłościowe. Prawo o postępowaniu układowym. Komentarz, Kraków 1935; *J. Kosik*, Zdolność państwowych osób prawnych w zakresie prawa cywilnego, Warszawa 1963; *C. Kosikowski*, Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej.

Komentarz, Warszawa 2006; *E. Kosiński*, Podmiotowość spółki cywilnej, MoP 2002, Nr 12; *K. Kowalik-Bañczyk*, Problematyka ochrony praw podstawowych w unijnych postępowaniach w sprawach z zakresu ochrony konkurencji, Warszawa 2010; *S. Kowalski*, Odpowiedzialność wspólników spółki jawnej za zobowiązania spółki, Pr.Sp. 2003, Nr 7–8; *G. Kozieł*, Możliwość przenoszenia ogółu praw i obowiązków handlowych spółek osobowych a wybrane konstrukcje atypowe w spółce jawnej, PPH 2006, Nr 3; *G. Kozieł*, Przeniesienie praw i obowiązków wspólników w handlowych spółkach osobowych. Uwagi na tle regulacji art. 10 k.s.h., Kraków 2006; *G. Kozieł*, Przesłanki przenoszalności praw o obowiązków wspólników w handlowych spółkach osobowych, PPH 2003, Nr 11; *G. Kozieł*, Zakres przedmiotowy i podmiotowy przeniesienia praw i obowiązków wspólnika handlowej spółki osobowej, PPH 2003, Nr 12; *H. Krejci*, Gesellschaftsrecht I, Allgemeiner Teil und Personengesellschaften, Wien 2005; *J. Kremis*, Kształtowanie się zdolności deliktowej jednostek samorządu terytorialnego w sferze imperium, Wrocław 2009; *J. Kremis*, Z problematyki zdolności prawnej jednostek samorządu terytorialnego w zakresie prawa cywilnego, w: *E. Gniewek* (red.), O źródłach i elementach stosunków cywilnoprawnych. Księga pamiątkowa ku czci prof. Alfreda Kleina, Kraków 2000; *K. Kruczałak*, Działalność gospodarza w formie spółki prawa handlowego i cywilnego, Gdańsk 1991; *K. Kruczałak*, Spółka jako forma organizacyjnoprawna działalności gospodarczej, Gdańsk–Słupsk–Szczecin 1990; *J. Kruczałak-Jankowska* (red.), Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego, Warszawa 2013; *J. Kruczałak-Jankowska*, Zdolność upadłościowa wspólników osobowych spółek handlowych w świetle prawa upadłościowego i naprawczego, PPH 2003, Nr 5; *D. Krupa*, Spółka cywilna jako podmiot postępowania – wybrane zagadnienia dotyczące zdolności sądowej, w: *J. Frąckowiak* (red.), Spółka jako podmiot gospodarczy, AUWr 1995, Nr 1770; *E.J. Krześniak*, Odpowiedzialność partnerów za zobowiązania spółki partnerskiej, PPH 2003, Nr 3; *T. Kuczyński*, Pracownicze projekty wynalazcze, PiZS 2002, Nr 4; *Z. Kuniewicz*, Glosa do uchw. SN z 9.2.2007 r., III CZP 164/06, PS 2009, Nr 4; *J. Kuropatwiński*, Zbycie idealnej części udziału w spółce osobowej. Glosa do postanowienia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 13.5.2009 r., VIII Ga 23/09, GI. 2011, Nr 2; *J. Kuropatwiński*, Zbycie udziału w spółce osobowej – aspekty prywatnoprawne, Pr.Sp. 2000, Nr 9; *S. Kuros, M. Toczek, A. Kuraś*, Spółki osobowe. Prawo spółek, prawo podatkowe i bilansowe, Warszawa 2012; *J. Kuźmicka-Sulikowska*, Zasady odpowiedzialności deliktowej w świetle nowych tendencji w ustawodawstwie polskim, Warszawa 2011; *J. Lic*, Europeizacja pojęcia przedsiębiorcy, w: *J. Kruczałak-Jankowska* (red.), Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego, Warszawa 2013; *J. Lic*, O potrzebie zmian w regulacji spółki cywilnej, w: *M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar* (red.), Europeizacja prawa prywatnego, t. I, Warszawa 2008; *J. Lic*, Odpowiedzialność deliktowa spółki partnerskiej, Rej. 2014, Nr 12 – wydanie specjalne; *J. Lic*, Pojęcie zaciągania zobowiązań we własnym i w cudzym imieniu, w: *E. Gniewek, K. Górską, P. Machnikowski* (red.), Zaciąganie i wykonywanie zobowiązań. Materiały III Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów (Wrocław, 25–27.9.2008 r.), Warszawa 2010; *J. Lic*, Spółka cywilna, problematyka podmiotowości prawnej, Warszawa 2013; *J. Lic*, Treść pojęcia solidarności dłużników, w: *A. Olejniczak, J. Habero, A. Pырzyńska, D. Sokotowska* (red.), Współczesne problemy prawa zobowiązań, Warszawa 2015; *J. Lic*, Zasady reprezentacji osobowych spółek handlowych a ich zdolność do czynności prawnych, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po dziesięciu latach, Wrocław 2013; *J. Lic, M. Łuc*, Definicje pojęć „działalność gospodarza” i „przedsiębiorca”, PiP 2008, Nr 10; *H. Litwińczuk, P. Karwat, W. Pietrasiewicz*, Prawo podatkowe, t. 1, Warszawa 2006; *M. Litwińska*, Pojęcie przedsiębiorstwa w prawie handlowym i cywilnym. Przedsiębiorstwo jako przedmiot obrotu, cz. 1, PPH 1993, Nr 1; *G. Łaszczycza, C. Martysz, A. Matan*, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, t. 1, Warszawa 2007; *E. Łętowska*, Podstawy prawa cywilnego, Warszawa 1995; *W. Łukowski*, Zdolność sądowa spółki cywilnej de lege lata i de lege ferenda, PNAEW 1997, Nr 774; *P. Machnikowski* (red.), Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przyjęty w 2015 r. z komentarzem Zespołu Problemowego KKPC, Warszawa 2017; *P. Machnikowski*, O zdolności deliktowej, Wrocław 2008; *P. Machnikowski*, Swoboda umów według art. 353¹ KC. Konstrukcja prawna, Warszawa 2005; *A. Machowska, K. Wojtyczek* (red.), Prawo francuskie, t. 1, Kraków 2004; *A. Magnuszewski*, Zdolność upadłościowa spółki prawa cywilnego, Pal. 1994, Nr 12; *E. Maleszyk*, Udział kapitałowy w spółce jawnej, PPH 2004, Nr 1; *E. Marcisz*, Dobra osobiste spółek osobowych, PPH 2011, Nr 6; *E. Marcisz*, Refleksje nad podmiotowością prawną spółek osobowych, Rej. 2012, Nr 2; *P. Marquardt*, Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorców, Warszawa 2007; *R. Mastalski*, Obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe, w: *M. Weralski* (red.), System instytucji prawno-finansowych PRL, t. 3, Instytucje budżetowe, cz. 2, Dochody i wydatki budżetu, Ossolineum 1985; *R. Mastalski, J. Zubrzycki*, Ordynacja podatkowa. Komentarz, Wrocław 2002; *G. Materna*, Pojęcie przedsiębiorcy w polskim i europejskim prawie ochrony konkurencji, Warszawa 2009; *K.J. Matuszyk*, Glosa do post. SN z 10.12.2004 r., III CK 55/04, PS 2007, Nr 2; *K.J. Matuszyk*, Status cywilnoprawny głównego oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń, PPH 2006, Nr 12; *K.J. Matuszyk*, Zagadnienie ułomnych osób prawnych w świetle art. 33¹ KC, w: *M. Saffjan* (red.), Wybrane zagadnienia prawa cywilnego, Warszawa 2006; *A. Mączyński*, Nadanie na podstawie art. 778¹ k.p.c. klauzuli wykonalności przeciwko wspólnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, GI. 2014,

Nr 1; *H. Mądrzak*, Pozycja osobowych spółek handlowych w postępowaniu cywilnym (na przykładzie spółki jawnej), w: *R. Szytk* (red.), Kodeks spółek handlowych, Studia i materiały, Poznań–Kluczbork 2001; *H. Mądrzak*, Zdolność prawna a zdolność sądowa (uwagi wokół upodmiotowienia niektórych struktur organizacyjnych w prawie cywilnym i procesowym), w: *R. Szytk* (red.), II Kongres notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej. Referaty i opracowania, Poznań–Kluczbork 1999; *A. Meier-Hayoz*, *P. Forstmoser*, Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Bern 2007; *Z. Miczek*, Wpływ ogłoszenia upadłości spółki jawnej na odpowiedzialność jej współników za zobowiązania spółki, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po pięciu latach, Wrocław 2006; *D. Milman*, *T. Flanagan*, Modern partnership law, Beckenham 1983; *P. Merle*, *A. Fauchon*, Droit commercial. Sociétés commerciales, Paris 2007; *Z.J. Mojak*, Glosa do uchw. SN(7) z 31.3.1993 r., III CZP 176/92, PiP 1994, Nr 3; *J. Mojak*, Zagadnienie ułomnych osób prawnych w świetle art. 33¹ KC, w: *M. Warciński*, *K. Zaradkiewicz* (red.), Wybrane zagadnienia prawa cywilnego, Warszawa 2006; *G. Morse*, Charlesworth's company law, London 1987; *G. Morse*, Partnership Law, Oxford 2010; *L. Moskwa*, Nowe przepisy o reprezentacji osobowych spółek handlowych (z wyłączeniem spółki komandytowo-akcyjnej), w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po pięciu latach, Wrocław 2006; *L. Moskwa*, Stosunek zewnętrzny spółki komandytowej (studium materialnoprawne), Poznań 2000; *L. Moskwa*, „Ułomne osoby prawne” – czy koniec zadawnionego sporu?, PUG 2002, Nr 11; *L. Moskwa*, Zakres prawa komplementariusza do reprezentowania spółki komandytowej, Rej. 1995, Nr 2; *T. Mróz*, Niektóre problemy teoretycznej konstrukcji umowy spółki cywilnej i jawnej, SP 1986, Nr 3–4; *B. Mugdan*, Die gesamten Materialien zum Bürgerlichen Gesetzbuch, t. 2, Recht der Schuldverhältnisse, Berlin 1899; *M. Muliński*, Tytuł egzekucyjny przeciwko spółce osobowej podstawą uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko jej współnikom, PPH 2003, Nr 6; *P. Müssig*, Wirtschaftsprivatrecht, Heidelberg 2005; *J. Namitkiewicz*, Zarys prawa handlowego, Warszawa 1934; *J.P. Naworski*, Zbycie członkostwa w spółce cywilnej. Uwagi na marginesie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1995 r., III CZP 160/95, PPH 1996, Nr 9; *M. Nazar*, Status cywilnoprawny wspólnoty mieszkaniowej, Rej. 2000, Nr 4; *P. Nazarewicz*, Wybrane zagadnienia z zakresu prawa wekslowego, cz. 3, PPH 1996, Nr 9; *M. Nestorowicz*, Odpowiedzialność cywilna zakładu opieki zdrowotnej za lekarza jako podwładnego, PiP 2008, Nr 9; *A. Nita*, Stosunek prawnopodatkowy – obowiązek i zobowiązanie podatkowe, Kraków 1999; *E. Norek*, Przedsiębiorstwo w obrocie gospodarczym, Warszawa 2007; *A. Nowacki*, Reprezentacja spółki partnerskiej przez partnerów, PPH 2012, Nr 2; *A. Nowacki*, Udział kapitałowy w spółce jawnej, PPH 2004, Nr 4; *A. Nowacki*, Zarząd spółki partnerskiej, PPH 2012, Nr 3; *D. Nowak*, Wadliwa spółka partnerska, Warszawa 2010; *A. Opalski*, *A.W. Wiśniewski*, Glosa do uchw. SN z 30.1.2015 r., III CZP 34/14, OSP 2015, Nr 10; *K. Oplustil*, Europejska spółka akcyjna, Warszawa 2002; *K. Osajda*, O mankamentach regulacji spółek osobowych w kodeksie spółek handlowych, PPH 2012, Nr 10; *R. Ostheim*, Zur Rechtsfähigkeit von Verbänden im österreichischen Recht, Wien 1967; *R. Pabis*, O potrzebie nowelizacji kodeksu spółek handlowych, cz. 1, Pr.Sp. 2003, Nr 2; *O. Palandt* (red.), Bürgerliches Gesetzbuch, München 2010; *D. Pawłyszcz*, Spółki cywilne – zdolność prawna i sądowa – analiza orzeczeń SN, PPH 1994, Nr 1; *M. Pazdan*, Niektóre konsekwencje teorii organów osoby prawnej, PNUŚPP 1969, t. I; *M. Pazdan*, Podmioty bez osobowości prawnej po nowelizacji kodeksu cywilnego z 2003 roku, w: *M. Zieliński* (red.), W kręgu teoretycznych i praktycznych aspektów prawoznawstwa. Księga jubileuszowa profesora Bronisława Ziemanina, Szczecin 2005; *K. Peroń*, Status prawny spółek osobowych w Polsce i w Niemczech, cz. 1, Rej. 2007, Nr 9, cz. 2, Rej. 2007, Nr 10; *A. Pęczyk-Tofel*, *M.S. Tofel*, Wewnętrzne stosunki majątkowe w handlowych spółkach osobowych, Pr.Sp. 2010, Nr 1; *E. Plonka*, Glosa do uchw. SN z 27.5.1993 r., III CZP 61/93, OSP 1994, Nr 6, poz. 110; *M. Podleś*, *L. Siwik*, Spółka cywilna w obrocie gospodarczym, Warszawa 2009; *A. Pokora*, Zdolność upadłościowa, PPH 1998, Nr 2; *W. Popiotek*, O dziedziczeniu udziału w spółce jawnej, w: *J. Gołaczyński*, *P. Machnikowski* (red.), Współczesne problemy prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Edwarda Gniewka, Warszawa 2010; *W. Popiotek*, Prawa podmiotowe uczestników spółek handlowych, dodatek do MoP 2015, Nr 7; *K. Poroś*, Prokura oddziałowa, PNAEW 2014, Nr 362; *A. Powierża*, Jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, SIM 2005, Nr 1; *M. Poźniak-Niedzielska*, Zbycie przedsiębiorstwa w świetle zmian w Kodeksie cywilnym, PiP 1991, Nr 6; *J. Preussner-Zamorska*, Konstrukcja prawa do przedsiębiorstwa i jej konsekwencje w świetle nowej regulacji prawnej – głos w dyskusji, Rej. 1992, Nr 2; *U. Promińska*, O potrzebie zmian Kodeksu spółek handlowych w zakresie regulacji handlowych spółek osobowych, PPH 2018, Nr 9; *U. Promińska*, Swoboda wyboru zarządzania spółką partnerską, Rej. 2014, Nr 12 – wydanie specjalne; *U. Promińska*, W sprawie modelowej konstrukcji handlowych spółek osobowych, PPH 2012, Nr 9; *U. Promińska* (red.), Prawo własności przemysłowej, Warszawa 2005; *A. Rachwał*, *M. Spyra*, Umowa spółki jawnej, partnerskiej, komandytowej, Warszawa 2009; *E. Radomska*, *M. Wilke*, Jednostki organizacyjne według kodeksu cywilnego, AUNC 1979, Nr 105; *H. Ritterman*, Zarys prawa handlowego, Warszawa 1936; *Z. Radwański*, Podmioty prawa cywilnego w świetle zmian kodeksu cywilnego przeprowadzonych ustawą z dnia 14 lutego 2003 r., PS 2003, Nr 7–8; *Z. Radwański* (red.), Zielona księga. Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2006; *Z. Radwański*, *A. Olejniczak*, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2015; *Z. Radwański*, *J. Panowicz-Lipska*, Zobowiązania – część szczegółowa,

Warszawa 1998; *R. Radzajewski*, Udzielanie praw własności przemysłowej na rzecz spółek osobowych prawa handlowego, Pr.Sp. 2002, Nr 10; *R. Rykowski*, Odpowiedzialność spółki cywilnej za zobowiązania z czynu niedozwolonego, PPH 2012, Nr 7; *E. Rzepka*, Z problematyki osobowości prawnej, NP 1978, Nr 7–8; *M. Saffjan*, Odpowiedzialność deliktowa osób prawnych. Stan obecny i kilka uwag de lege ferenda, SI 1994, Nr 21; *F.J. Säcker* (red.), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, t. 1, Allgemeiner Teil, cz. 1, §§ 1–240, München 2006; *K. Schmidt*, Gesellschaftsrecht, Köln–Berlin–Bonn–München 1997, 2002; *J. Schulze-Osterloch*, Das Prinzip gesamthänderischen Bindung, München 1972; *W. Siedlecki*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 1972; *T. Siemiątkowski*, Instytucja prokury w projekcie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, PS 2002, Nr 5; *T. Siemiątkowski*, Prokura w spółkach prawa handlowego, Warszawa 1999; *R. Potrzezecz*, *T. Siemiątkowski*, Konsekwencje wprowadzenia do kodeksu spółek handlowych pojęcia udziału kapitałowego, PPH 2001, Nr 4; *J. Skąpski*, Glosa do uchw. SN(PSIC) z 14.12.1990 r., III CZP 62/90, PS 1991, Nr 4; *J. Skąpski*, Własność lokali w świetle ustawy z 24 czerwca 1994 r., KPP 1996, Nr 2; *R. Skubisz* (red.), Zarys prawa spółek, Lublin 1992; *S. Sotysiński*, Kodeks spółek handlowych (podstawowe założenia), PiP 2000, Nr 11; *S. Sotysiński*, Przepisy ogólne kodeksu spółek handlowych (wybrane zagadnienia), PiP 2001, Nr 7; *S. Sotysiński*, Założenia projektu ustawy „Prawo spółek handlowych” dotyczące spółek osobowych, PL 1998, Nr 3–4; *M. Smyk*, Pełnomocnictwo według kodeksu cywilnego, Warszawa 2010; *A. Sobiech*, Opodatkowanie spółek osobowych, Warszawa 2016; *K. Stachowska*, Spółka prawa handlowego jako pokrzywdzony, MPH 2015, Nr 3; *Ż. Stalew*, Spółka jawna jako osoba prawna, PPH 1938, Nr 7; *M. Stanik*, Zmiany składu osobowego spółki cywilnej, ZPUKSW 2009, Nr 9.2; *H. Staub* (red.), Handelsgesetzbuch. Glosse, Berlin 1997; *A. Stelmachowski*, Wstęp do teorii prawa cywilnego, Warszawa 1984; *A. Stelmachowski*, Zarys teorii prawa cywilnego, Warszawa 1998; *A. Stepien*, Klauzula wykonalności przeciwko małżonkowi współnika spółki jawnej. Glosa do uchwały SN z 12.5.2005 r., III CZP 21/05, MoP 2006, Nr 20; *J. Sommer*, *J. Stoga*, *R. Potrzezecz*, Prawo działalności gospodarczej. Komentarz, Warszawa 2000; *R.T. Stroiński*, Przedsiębiorstwo, charakter prawny oraz zbycie w prawie amerykańskim, francuskim i polskim, Warszawa 2003; *A. Szajkowski*, Prawo spółek handlowych, Warszawa 1997, 2000; *A. Szajkowski*, Refleksje nad nowym kodeksem spółek handlowych, PUG 2001, Nr 1; *A. Szajkowski*, Status prawny zarządu spółki partnerskiej, w: *A. Nowicka* (red.), Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu, Poznań 2005; *A. Szajkowski*, *M. Tarska*, Prawo spółek handlowych, Warszawa 2004; *T. Szancilo*, Przedsiębiorca w prawie polskim, PPH 2005, Nr 3; *R. Szczerzny*, Zakres prokury a zasady reprezentacji spółek handlowych, Pr.Sp. 2006, Nr 2; *J. Szczotka*, Spółka jawna, Bydgoszcz–Lublin 2003; *S. Szer*, Państwowe osoby prawne, PiP 1964, Nr 12; *S. Szer*, Prawo cywilne. Część ogólna, Warszawa 1967; *M. Szewczyk*, Status materialno-prawny wspólnoty mieszkaniowej, R.Pr. 2000, Nr 1; *R. Szmikowski*, Stosunki w spółce partnerskiej posiadającej zarząd, PPH 2001, Nr 10; *A. Szpunar*, Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, Warszawa 2001; *A. Szpunar*, Podstawowe problemy papierów wartościowych, PiP 1991, Nr 2; *J. Schulze-Osterloch*, Das Prinzip gesamthänderischen Bindung, München 1972; *A. Szumański*, Nowe polskie prawo spółek handlowych, PPH 2001, Nr 1; *A. Szumański*, Określone metody wyceny wartości udziału kapitałowego współnika w spółce jawnej w świetle wykładni art. 65 § 1 KSH, PPH 2012, Nr 5; *J. Szwaja*, Nowy kodeks spółek handlowych, cz. 1, Pr.Sp. 2001, Nr 1; *J. Szwaja*, Pojęcie „przedsiębiorstwo” w Kodeksie spółek handlowych, w: *A. Calus* (red.), Studia z prawa gospodarczego prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci prof. Ireneusza Weissa, Kraków 2003; *J. Szwaja*, Ustanowienie, udzielenie oraz odwołanie prokury przez spółkę handlową, Pr.Sp. 2003, Nr 7–8; *M. Szydło*, Krajowe prawo spółek a swoboda przedsiębiorczości, Warszawa 2007; *M. Szydło*, Pojęcie działalności gospodarczej na gruncie nowej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, PS 2005, Nr 2; *M. Szydło*, Przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym i jego zbycie a sytuacja prawna koncesji, licencji i zezwoleń w kontekście art. 55¹ kodeksu cywilnego, Pr.Sp. 2006, Nr 4; *I. Szymczak*, Problematyka podmiotowości wspólnoty mieszkaniowej, KPP 2010, Nr 3; *Z. Świeboda*, Komentarz do prawa upadłościowego i prawa o postępowaniu układowym, Warszawa 1996; *T. Targosz*, Nadużycie osobowości prawnej, Kraków 2004; *M. Tarska*, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – istota, ustrój, funkcjonowanie, Warszawa 2003; *M. Tarska*, Zakres swobody umów w spółkach handlowych, Warszawa 2012; *P. Tereszkiwicz*, Odpowiedzialność współników za zobowiązania spółki jawnej, Warszawa 2008; *A. Torbus*, *A.J. Witosz*, *A.J. Witosz* (red.), Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, Warszawa 2016; *J. Trzebiński*, Odpowiedzialność organizacyjna współników i członków organów spółek handlowych, Warszawa 2004; *I. Turley*, Principles of commercial law, London 2001; *M. Tyrakowska*, Podmiotowość cywilnoprawna osób ustawowych na przykładzie spółki jawnej, PPH 2010, Nr 5; *P. Ulmer*, Gesellschaft bürgerlichen Rechts und Partnerschaftsgesellschaft, Systematischer Kommentar, München 2004; Uzasadnienie projektu ustawy – Prawo spółek handlowych opracowanego przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego, Pr.Sp. 1999, Nr 5; *M. Wach*, Status ułomnych osób prawnych w polskim prawie cywilnym, Warszawa 2008; *D. Wajda*, Jeszcze o reprezentacji w spółce cywilnej, Pr.Sp. 2011, Nr 5; *D. Wajda*, Zarząd w spółce partnerskiej, Pr.Sp. 2007, Nr 6; *A. Walaszek-Pyziół*, Status prawny przedsiębiorcy w świetle projektu ustawy – Prawo działalności gospodarczej, PUG 1999, Nr 5; *H.P. Westermann* (red.), Handbuch der Personengesellschaften, Köln 2003; *H. Wiedemann*,

Gesellschaftsrecht. Ein Lehrbuch des Unternehmens- und Verbandsrecht, t. 1, Grundlagen, München 1980; t. 2, Recht der Personengesellschaften, München 2004; *I. Wiśniewska*, Znaki towarowe w prawie własności przemysłowej, PPH 2001, Nr 12; *A. Wiśniewski*, Śmierć wspólnika dwuosobowej spółki jawnej. Glosa do wyroku s. apel. z dnia 26 października 2006 r., VI ACa 394/06, GI. 2010, Nr 2; *A.W. Wiśniewski*, Niektóre problemy nowej regulacji prawnej handlowych spółek osobowych, Pal. 2001, Nr 11–12; *A.W. Wiśniewski*, Prawo o spółkach. Podręcznik praktyczny, t. 1, Warszawa 1991, t. 2, Warszawa 1992; *A.J. Witosz*, O równości, lojalności i uczciwości wspólników spółek osobowych, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po 15 latach obowiązywania, Warszawa 2018; *A.J. Witosz*, Odpowiedzialność wspólników spółek osobowych. Przypadki szczególne, Warszawa 2008; *A.J. Witosz*, Subsidiarna odpowiedzialność wspólników spółek osobowych. Zasady naczelne, Warszawa 2009; *A.J. Witosz*, Wpływ upadłości spółki osobowej na subsidiarną odpowiedzialność jej wspólników, Pr.Sp. 2009, Nr 1; *A. Witosz, A.J. Witosz* (red.), Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2014; *S. Włodyka*, Prawo gospodarcze. Zarys systemu. Część ogólna, Warszawa 1981; *S. Włodyka* (red.), Prawo spółek, Warszawa 1996; *J. Wojtach*, Dopuszczalność przeniesienia ogółu praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej na samą spółkę, PPH 2011, Nr 6; *W. Wollgarten*, Opodatkowanie spółek osobowych. Problemy podatkowe i bilansowe na przykładzie spółki komandytowej, Warszawa 2013; *A. Wolter*, Glosa do wyr. SN z 21.3.1964 r., I CR 697/62, OSPiKA 1965, Nr 5, poz. 97; *A. Wolter*, Osoby fizyczne i osoby prawne w kodeksie cywilnym, Katowice 1965; *A. Wolter*, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 1977; *K. Wręczycka*, Dochodzenie roszczeń od spółki jawnej i jej wspólników, PS 2003, Nr 6; *K. Wręczycka*, Pojęcie i charakter prawny spółki jawnej na tle kodeksu handlowego i kodeksu spółek handlowych, w: *R. Szyk* (red.), Kodeks spółek handlowych, Studia i materiały, Poznań–Kluczbork 2001; *K. Wręczycka*, Wniesienie nieruchomości na własność do spółek osobowych, Rej. 2004, Nr 9; *A. Wróbel* (red.), Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, t. 1 (art. 1–60), Warszawa 2008; *S. Wróblewski*, Glosa do wyr. NTA z 24.4.1933 r., I 1721/31, OSNSAP 1934, Nr 9; *S. Wróblewski*, Komentarz do kodeksu handlowego, Kraków 1935; *J. Wyciślok*, Spółki osobowe i ich opodatkowanie. Optymalizacja podatkowa spółek osobowych, Warszawa 2014; *F. Zedler*, Prawo upadłościowe i naprawcze, Komentarz, Kraków 2003; *F. Zedler*, Prawo upadłościowe i układowe, Toruń 1997; *E. Zielińska*, Zmiana umowy spółki osobowej, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po dziesięciu latach, Wrocław 2013; *M. Zieliński*, Powaga rzeczy osądzonej a nadanie klauzuli wykonalności na rzecz współuczestnika jednolitego nie będącego stroną lub interwenienta ubocznego, KrytPr 2014, t. 6, Nr 1; *Z. Ziemiński*, Logika praktyczna, Warszawa 1976; *F. Zoll*, Klauzule dokumentowe. Prawo dokumentów dłużnych ze szczególnym uwzględnieniem papierów wartościowych, Warszawa 2001; *F. Zoll*, Prawo cywilne. Część ogólna, t. 1, Poznań 1931; *F. Zoll*, Prawo cywilne w zarysie, Warszawa–Kraków 1921; *Z. Żabiński*, Spółka jawna jako podmiot praw, PN 1949, Nr 9–10.

Wprowadzenie

Spis treści

	Nb		Nb
I. Uwagi ogólne	1–5	1. Normatywny cel spółki	14
1. Definicja i rodzaje spółek osobowych	1	2. Cel gospodarczy a zarazem zarobkowy	15
2. Cechy spółek osobowych	2	3. Pojęcie celu zarobkowego	16
3. Pojęcie spółki osobowej na tle przepisów KH	3	4. Cel normatywny spółek kapitałowych	17
4. Nowe rozwiązania w stosunku do KH	4	5. Brak <i>ratio legis</i> zróżnicowania celów normatywnych	18
5. Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych	5	6. Skutki prawne niezgodności z celem normatywnym	19
II. Jednostki organizacyjne posiadające zdolność prawną a osoby prawne	6–10	C. Kryterium substratu warunkującego istnienie i funkcjonowanie spółki	20–26
1. Uwagi terminologiczne	6	1. Pojęcie substratu osobowego i kapitałowego	20
2. Kryterium rozróżnienia	7	2. Członkostwo w spółce	21
3. Posiadanie organów	8	3. Wkład wnoszony do spółki	22
4. Zdolność do czynności prawnych	9	4. Udział kapitałowy wspólnika	23
5. Odpowiedzialność za zobowiązania	10	5. Udział kapitałowy w spółce osobowej i kapitałowej	24
III. Spółki osobowe a spółki kapitałowe	11–43	6. Trwałość składu osobowego	25
A. Uwagi ogólne	11–13	7. Ustąpienie wspólnika	26
1. Podział normatywny	11		
2. Podziały doktrynalne	12		
3. Kryteria podziału	13		
B. Kryterium celu normatywnego spółki	14–19		

D. Kryterium rozkładu praw i obowiązków pomiędzy wspólników	27–32	2. Rozbieżności poglądów w doktrynie	40
1. Zasada równości i proporcjonalności	27	3. Stosowanie art. 21 KSH w drodze analogii do osobowych spółek handlowych	41
2. Siła głosu przy podejmowaniu uchwał	28	4. Niedopuszczalność stosowania art. 33 ¹ § 1 KC	42
3. Podział zysku i udział w stracie	29	5. Wnioski <i>de lege ferenda</i>	43
4. Udział w majątku likwidacyjnym	30	IV. Spółki osobowe a kapitałowe w prawie obcym	44–46
5. Dopuszczalność uprzywilejowania wspólników	31	1. Spółki osobowe i kapitałowe w prawie niemieckim	44
6. Zasada zróżnicowania majątkowego	32	2. Spółki osobowe i kapitałowe w prawie francuskim	45
E. Kryterium wyodrębnienia spółki od wspólników	33–38	3. Spółki osobowe i kapitałowe w prawie brytyjskim	46
1. Pojęcie jednostki organizacyjnej i jej wyodrębnienia	33	V. Osobowe spółki handlowe v spółka cywilna	47–50
2. Prowadzenie spraw spółki i jej reprezentowanie	34	1. Spółka cywilna jako spółka osobowa	47
3. Organy spółki	35	2. Zasadnicze różnice pomiędzy spółką cywilną a osobowymi spółkami handlowymi	48
4. Zakaz konkurencji	36	3. Spór w doktrynie o naturę spółki cywilnej	49
5. Odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki	37	4. Natura spółki cywilnej	50
6. Podmiotowość podatkowa	38		
F. Kryterium ochrony trwałości spółki	39–43		
1. Ochrona trwałości wadliwie zawiązanej spółki kapitałowej	39		

I. Uwagi ogólne

- 1 1. Definicja i rodzaje spółek osobowych.** W dziale II KSH wyodrębnione zostały przepisy wspólne dla osobowych spółek handlowych. Nie zawierają one **definicji spółki osobowej**, nie można na ich podstawie ustalić takiej definicji, nie wskazują one też żadnych cech odróżniających spółki osobowe od kapitałowych. Pojęcie spółki osobowej nie zostało też wyjaśnione w art. 4 KSH, który zawiera definicje legalne tłumaczące wyrażenia ustawowe. W § 1 pkt 1 tego artykułu spółki osobowe zostały jedynie wymienione. Przepis ten stanowi, że **spółka osobowa oznacza spółkę jawną, partnerską, komandytową i komandytowo-akcyjną**. Można to uznać za swoistą definicję indukcyjną, polegającą na wymienieniu przedmiotów wchodzących w zakres definiowanego pojęcia. Wyjaśnienie pojęcia spółki osobowej pozostawiono zatem doktrynie.
- Do spółek osobowych zalicza się także spółkę cywilną** uregulowaną w art. 860–875 KC. Zamieszczenie tej regulacji wśród umów cywilnoprawnych sugeruje, że jest to umowa zobowiązaniowa, lecz istnieje wiele argumentów przemawiających za tym, że w istocie jest to jednostka organizacyjna (zob. niżej Nb 47–50).
- 2 2. Cechy spółek osobowych.** W doktrynie do cech spółek osobowych zaliczono:
- 1) powstają na podstawie umowy;
 - 2) pozostają zawsze związkiem osób, czyli wspólników, którzy osobiście prowadzą działalność dla realizacji określonego celu;
 - 3) stosunek członkostwa i prawa wspólników w spółce mają charakter osobisty i co do zasady nie mogą być przenoszone na osoby trzecie;
 - 4) za zobowiązania spółki wspólnicy odpowiadają solidarnie;
 - 5) osobowe spółki handlowe występują w obrocie jako podmioty prawa cywilnego (*A. Szajkowski*, w: SPP, t. 16, 2008, s. 45, Nb 1).
- W istocie specyficzne dla spółek osobowych są tylko cechy wskazane w pkt 3 i 4. Wydaje się, że cel wyjaśnienia istoty spółki osobowej rysuje się bardziej klarownie wtedy, gdy **wskazane zostaną cechy spółek osobowych w porównaniu z cechami spółek kapitałowych**. Do tych ostatnich zalicza się w myśl art. 4 § 1 pkt 2 KSH spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, prostą spółkę akcyjną i spółkę akcyjną (zob. *S. Włodyka*, w: SPH, t. 2, 2012, s. 41–45, Nb 21–35; zob. też niżej Nb 11 i n.).
- 3 3. Pojęcie spółki osobowej na tle przepisów KH.** Pojęcie spółki osobowej nie było też definiowane w KH. Kodeks ten w ogóle **nie uwzględniał rozróżnienia na spółki osobowe**

i kapitałowe, a jednym z nielicznych przepisów ogólnych o spółkach był art. 5 KH, który stanowił, że spółka handlowa jest kupcem rejestrowym (art. 5 § 1 KSH) i że spółkami handlowymi są spółki jawne, spółki komandytowe, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjne (art. 5 § 2 KSH). Do spółek *in genere* skierowane były też art. 28 i 29 KH o firmie. Dział IX KH zawierający przepisy regulujące spółkę jawną następował bezpośrednio po przepisach dotyczących kupca jednoosobowego i kupca będącego osobą prawną. **Nie było zatem działu zawierającego przepisy ogólne o spółkach.**

4. Nowe rozwiązania w stosunku do KH. Pomimo zasadniczej zgodności konstrukcji 4 osobowej spółki handlowej na tle regulacji KH z konstrukcją ukształtowaną przez przepisy KSH istnieją też pomiędzy nimi dość znaczne różnice. Nowe rozwiązania dotyczące osobowych spółek handlowych są następujące:

- 1) nałożenie na wszystkie spółki, w tym spółki osobowe, obowiązku wniesienia wkładów (art. 3 KSH);
- 2) wyraźne nadanie osobowym spółkom handlowym zdolności prawnej (art. 8 § 1 KSH);
- 3) wprowadzenie zasady, że spółka prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą (art. 8 § 2 KSH);
- 4) wprowadzenie możliwości dokonania zmiany umowy spółki większością głosów (art. 9 KSH);
- 5) zezwolenie na przeniesienie przez współnika ogółu jego praw i obowiązków w spółce na następcę prawnego (art. 10 KSH);
- 6) rezygnacja z kontrowersyjnego kryterium prowadzenia przedsiębiorstwa większych rozmiarów jako cechy definiującej spółkę osobową (art. 75 § 1 KH, art. 22 § 1 KSH);
- 7) pominięcie zakazu stosowania przepisów prawa cywilnego (KZ) o spółce (art. 76 KH);
- 8) wprowadzenie uproszczonego mechanizmu przekształcania spółki cywilnej w spółkę jawną (art. 26 § 4–6 KSH);
- 9) wprowadzenie subsydiarnej odpowiedzialności współników za zobowiązania spółki (art. 31 § 1 KSH);
- 10) wprowadzenie konstrukcji udziału kapitałowego odpowiadającego wartości wkładu do spółki (art. 50 § 1 KSH);
- 11) wprowadzenie dwóch nowych typów spółek osobowych – spółki partnerskiej i hybrydalnej (z licznymi cechami spółki kapitałowej) spółki komandytowo-akcyjnej (art. 86–101 i 125–150 KSH).

Rozwiązania te **wzmacniają podmiotowość prawną** osobowych spółek handlowych i ich wyodrębnienie od współników, a jednocześnie idą w kierunku **uelastycznienia ram prawnych**, w których spółki te mogą funkcjonować (por. S. Sołtysiński, Założenia projektu, s. 64–69; *tenże*, Kodeks spółek, s. 19–20; *tenże*, w: SPP, t. 16, 2008, s. 753–753, Nb 4; Uzasadnienie projektu, s. 46; K. Strzelczyk, w: R. Potrzebszcz, T. Siemiątkowski, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 222–223).

5. Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych. Do spółek osobowych, a w szczególności do handlowych spółek osobowych należą nie tylko spółki regulowane przepisami KSH, lecz także Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych (EZIG). Wynika to z art. 7 SpółkaEuropU, który stanowi, że do EZIG **stosuje się odpowiednio przepisy o spółce jawnej**. Jeżeli do EZIG należy stosowanie przepisów o jednej ze spółek, to znaczy, że jest to rodzaj spółki, w przeciwnym razie odpowiednie stosowanie nie byłoby możliwe (odmienny wniosek wyprowadza jednak T. Szczurowski, w: Z. Jara, Komentarz KSH, 2022, art. 8, Nb 2). Do spółek osobowych zalicza EZIG A. Szajkowski (w: SPP, t. 16, 2008, s. 47, Nb 2 i s. 52, Nb 8). Potwierdzeniem, że EZIG należy zaliczyć do spółek osobowych, jest art. 36 pkt 2a KRSU, w którym EZIG zostało umieszczone wśród osobowych spółek handlowych, zaraz za spółką jawną.

II. Jednostki organizacyjne posiadające zdolność prawną a osoby prawne

1. Uwagi terminologiczne. Historycznie najbardziej znanym określeniem jednostek organizacyjnych wyposażonych w zdolność prawną jest wyrażenie „ułamna osoba prawna”. Jego autorami są A. Wolter i A. Szer (zob. uw. do art. 8, Nb 18). Użycie tego określenia wiązało

się z wyróżnieniem w doktrynie trzeciej kategorii podmiotowej, obok osób fizycznych i osób prawnych. Po normatywnym wprowadzeniu do polskiego prawa prywatnego na mocy art. 33¹ KC trzeciej kategorii podmiotowej, popularne w doktrynie stało się także określenie „niepełna osoba prawna” (zob. uw. do art. 8, Nb 32). Zaproponowano także inne określenia na oznaczenie tej trzeciej kategorii podmiotowej, takie jak „pozorna osoba prawna”, „podmiot prawa cywilnego” „podmiot nieosobowy”, „podmiot ustawowy” czy „osoba ustawowa”. To ostatnie określenie weszło już częściowo do języka prawniczego, podobnie jak „ułamna osoba prawna” czy „niepełna osoba prawna” (zob. uw. do art. 8, Nb 33).

- 7 2. **Kryterium rozróżnienia.** Osobowe spółki handlowe zostały wyposażone w zdolność prawną, ale nie uzyskały osobowości prawnej. Osobowość prawna jest cechą normatywną, dlatego o tym, która jednostka organizacyjna posiada ten przymiot, nie decydują jej cechy charakterystyczne, lecz to, czy ustawodawca im ten przymiot przypisał w drodze ustawy. Osoby prawne są wyposażone w zdolność prawną, dlatego pod tym względem osobowe spółki handlowe nie różnią się od osób prawnych, w szczególności też od spółek kapitałowych. To, że w aspekcie zdolności prawnej nie ma różnicy pomiędzy osobami ustawowymi (ułamnymi, niepełnymi osobami prawnymi) a osobami prawnymi, nie oznacza, że nie występują pomiędzy nimi inne **istotne różnice**. Nie bez powodu ustawodawca jednym jednostkom organizacyjnym przyznaje osobowość prawną, podczas gdy inne wyposaża tylko w zdolność prawną. Powody te są złożone, a zarazem trudne do sprecyzowania. Składają się na nie uwarunkowania historyczne, cele i zadania, jakie realizuje jednostka organizacyjna, a także jej struktura organizacyjna i majątkowa. **Decydujące znaczenie ma stopień wyodrębnienia jednostki organizacyjnej od jej składu osobowego**, czego najlepszym przykładem są spółki kapitałowe, w których ten stopień wyodrębnienia jest znacząco wyższy niż w spółkach osobowych (zob. niżej Nb 33–38).
- 8 3. **Posiadanie organów.** Pierwszą cechą różnicującą osoby ustawowe od osób prawnych jest posiadanie struktury organizacyjnej. W przypadku osób ustawowych (ułamnych, niepełnych osób prawnych) **posiadanie organów nie jest koniecznym warunkiem ich istnienia i funkcjonowania**. Wyjątki, takie jak zarząd w spółce partnerskiej (art. 97 § 1 KSH) lub walne zgromadzenie i rada nadzorcza w spółce komandytowo-akcyjnej (art. 142 § 1 i art. 145 § 1 KSH), nie zmieniają tej zasady. Wypada jednak zaznaczyć, że niekiedy pewnych struktur nie uznaje się za organy w znaczeniu ścisłym (zob. A. Kidyba, Niektóre skutki, s. 13; A. Kappes, Ułamne osoby, s. 38; odmiennie T. Targosz, Nadużycie osobowości, s. 71; por. też J. Frąckowiak, w: SPP, t. 1, 2012, s. 1209–1210, Nb 194; S. Włodyka, w: SPH, t. 2, 2012, s. 171, Nb 105). W przeciwieństwie do tego **osoby prawne zawsze mają organy**, w szczególności zarządzające i uprawnione do jej reprezentowania. Jest to też cecha normatywna, wyraźnie wypowiedziana w art. 38 KC (por. A. Szajkowski, w: SPP, t. 16, 2008, s. 76, Nb 32; S. Sołtysiński i in., Komentarz KSH, t. 1, 2012, art. 22, Nb 7). Trafnie zwraca się uwagę, że ze względu na treść art. 38 KC **posiadanie organów jest konstytutywną cechą osoby prawnej** (A. Szumański, Nowe polskie, s. 6; odmiennie T. Targosz, Nadużycie osobowości, s. 69–72; M. Wach, Status ułamnych, s. 158 i 430–431).
- 9 4. **Zdolność do czynności prawnych.** Zgodnie z przyjętą w prawie prywatnym **teorią organów** czynności prawne organu są jednocześnie czynnościami prawnymi osoby prawnej, nie są zaś dokonywane w jej imieniu (por. M. Pazdan, w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, t. 1, 2020, art. 38, Nb 2; *tenże*, Podmioty bez osobowości, s. 101). Jeżeli osoba prawna dokonuje czynności prawnej przez swój organ, to wynika stąd, że to ona ma zdolność do czynności prawnych (por. J. Kosik, Zdolność państwowych, s. 31; M. Pazdan, Niektóre konsekwencje, s. 218). W przypadku osób ustawowych, co do których przyjmuje się, że zastosowanie znajduje **teoria przedstawicielstwa**, nie jest to już takie oczywiste. W imieniu tych osób to przedstawiciel dokonuje bowiem czynności prawnych, on zatem powinien posiadać zdolność do czynności prawnych. W rezultacie, dzięki posiadaniu zdolności prawnej, **osoba ustawowa staje się podmiotem praw i obowiązków nabytych w jej imieniu przez przedstawiciela** (zob. bliżej J. Lic, Zasady reprezentacji, s. 527 i n.; zagadnienie to zostanie szerzej omówione w uw. do art. 29, Nb 13–20).
- 10 5. **Odpowiedzialność za zobowiązania.** Kolejną cechą odróżniającą osoby ustawowe (ułamne, niepełne osoby prawne) od osób prawnych jest **subsydiarna odpowiedzialność członków osoby**

ustawowej za jej zobowiązania (por. Z. Radwański, Podmioty prawa, s. 9–10; J. Frąckowiak, w: SPP, t. 1, 2012, s. 1208–1209, Nb 194; S. Włodyka, w: SPH, t. 2, 2012, s. 171; A. Powierża, Jednostka organizacyjna, s. 38). Znaczenie tej cechy jest jednak podawane niekiedy w wątpliwość, mimo że jest ona **potwierdzona normatywnie w art. 33¹ § 2 KC** (M. Litwińska-Werner, w: SPH, t. 2, 2012, s. 366; T. Targosz, Nadużycie osobowości, s. 60 i n.; J. Trzebiński, Odpowiedzialność organizacyjna, s. 40–42; E. Marcisz, Refleksje nad podmiotowością, s. 78–82). Przepis ten stanowi, że za zobowiązania osoby ustawowej odpowiedzialność subsydiarną ponoszą jej członkowie. Zastrzeżenie „jeżeli przepis odrębny nie stanowi inaczej” dopuszcza jednak wyjątki od tej reguły. Takie wyjątki istniały już wcześniej, przed wprowadzeniem tego przepisu. Wyjątkiem jest wyłączenie odpowiedzialności akcjonariuszy w spółce komandytowo-akcyjnej za zobowiązania tej spółki (art. 135 KSH). Wyjątkiem jest też brak subsydiarności w ukształtowaniu odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki w organizacji (art. 13 § 2 KSH) – por. E. Gniewek, Subsidiarna odpowiedzialność, s. 335–336. Znaczącym wyjątkiem jest konstrukcja odpowiedzialności głównego oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń, za którego zobowiązania w myśl art. 201 DziałUbezpReasU odpowiada zagraniczny zakład ubezpieczeń całym swoim majątkiem. Nie może w tym przypadku mieć miejsca subsydiarna odpowiedzialność członków, ponieważ stosunek członkostwa nie powstaje w jednostkach organizacyjnych prowadzących działalność w oparciu o substrat majątkowy (typ fundacyjny) – tak trafnie K.J. Matuszyk, Status cywilnoprawny, s. 18–19; R. Strugała, w: E. Gniewek, P. Machnikowski, Komentarz KC, 2021, art. 33¹, Nb 6. W przeciwieństwie do subsydiarnej odpowiedzialności osób ustawowych, **konstytutywną cechą osoby prawnej jest jej wyłączna odpowiedzialność za zobowiązania** (A. Klein, Ewolucja instytucji, s. 78). W szczególnych sytuacjach ustawa może przewidywać wyjątki od tej zasady, które mają znaczenie przejściowe lub ograniczone do pewnej kategorii zobowiązań, a wobec tego nie naruszają jej znaczenia jako cechy konstytutywnej osoby prawnej. Takim wyjątkiem jest przewidziana w art. 525 § 1 i art. 574 KSH subsydiarna odpowiedzialność wspólników, solidarna ze spółką kapitałową po połączeniu lub po przekształceniu.

III. Spółki osobowe a spółki kapitałowe

A. Uwagi ogólne

1. **Podział normatywny.** W aktualnym stanie prawnym podział na spółki osobowe i kapitałowe 11 ma znaczenie nie tylko z uwagi na poglądy doktryny, ale przede wszystkim dlatego, że jest to **podział ustawowy, usankejonowany przepisami KSH**. Pojęcia spółki osobowej i spółki kapitałowej zostały objaśnione w art. 4 KSH zawierającym definicje legalne, a w dziale II tytułu I „Spółki osobowe” i w dziale III tego samego tytułu „Spółki kapitałowe” zamieszczone zostały przepisy wspólne dla spółek osobowych i spółek kapitałowych. Ponadto tytuły II i III zawierające prawne regulacje wszystkich spółek handlowych oznaczone zostały odpowiednio jako „spółki osobowe” i „spółki kapitałowe”. Podział ten ma zatem **sens normatywny**, co oznacza nie tylko to, że został wprowadzony ustawowo, ale przede wszystkim że wynikają z niego określone skutki prawne dla każdej z tych grup spółek. Przykładem może być art. 8 § 2 KSH, który spółkom osobowym nakazuje prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, podczas gdy nie ma takiego wymogu w odniesieniu do spółek kapitałowych. Z kolei z regulacji zawartej w przepisach wspólnych dla spółek kapitałowych wynika, że tylko te spółki przechodzą przez ustawowo wprowadzone stadium spółki w organizacji. Znaczenie i sens podziału na spółki osobowe i kapitałowe kwestionuje R. Szyszko (w: R. Szyszko, Spółka komandytowa, 2021, art. 102, Nb 20 i art. 122, Nb 17), preferując podział na spółki otwarte i zamknięte w myśl kryterium swobody obrotu prawami udziałowymi.

2. **Podziały doktrynalne.** Podział spółek na spółki osobowe i kapitałowe znany już był 12 doktrynie przedwojennej. Przyjmowano, że te pierwsze opierają się na **osobistej odpowiedzialności wspólników**, podczas gdy te drugie polegają na **realnej odpowiedzialności kapitałów** wniesionych do spółki przez jej członków, którzy odpowiadają za dopełnienie swoich zobowiązań jedynie wobec spółki, a nie na zewnątrz wobec osób trzecich. Ponadto podkreślano, że prowadzenie interesów w tych spółkach należy do **osobnych organów**, a nie do wspólników jako

takich (*H. Ritterman*, *Zarys prawa*, s. 30; *Z. Fenichel*, w: *T. Dziurzyński i in.*, *Komentarz KH*, 1936, s. 154; *J. Namitkiewicz*, *Komentarz KH*, 1934, s. 148). W okresie powojennym, w czasie ograniczonego obowiązywania KH, doktryna wzmocniła jeszcze to rozróżnienie. Zwrócono uwagę na **osobiste zaangażowanie wspólników spółki osobowej**, nie tylko majątkowe, lecz także przez osobistą pracę i brak takiego zaangażowania w spółkach kapitałowych. Z charakteru spółki jako osobowej lub kapitałowej wywodzono brak osobowości prawnej spółek osobowych i przyznanie osobowości prawnej spółkom kapitałowym (*S. Janczewski*, *Prawo handlowe*, s. 96–97).

Po zastąpieniu KH przez KSH jako **kryteria podziału na spółki osobowe i kapitałowe** zaproponowano w doktrynie następujące elementy konstrukcyjne spółki: podmiotowość, zakres uprawnień wspólników, stosunki majątkowe, organizacja zarządzania i akt założycielski (*S. Włodyka*, w: *SPH*, t. 2, 2012, s. 42). Dla odróżnienia spółek osobowych i kapitałowych wprowadzone też zostało **pojęcie substratu** ich istnienia i funkcjonowania. Jeżeli tym substratem jest element podmiotowy (wspólnicy), to jest on podstawą istnienia i funkcjonowania spółek osobowych, natomiast jeśli substratem tym jest kapitał, czyli majątek spółki, to na nim swój byt i działalność opierają spółki kapitałowe (*S. Włodyka*, *Prawo gospodarcze*, s. 196–197; *tenże*, w: *S. Włodyka* (red.), *Prawo spółek*, s. 50–51; *K. Kruczałak*, *Spółka jako forma*, s. 10; *M. Jakubek*, *R. Skubisz*, w: *R. Skubisz* (red.), *Zarys prawa*, s. 13–14; *J. Szczotka*, *Spółka jawna*, s. 22; *L. Moskwa*, *J. Napierała*, w: *A. Koch*, *J. Napierała*, *Prawo*, 2017, s. 217; *A.J. Witosz*, *O równości*, s. 475). W myśl innej koncepcji za decydujące kryterium rozróżnienia pomiędzy spółkami osobowymi i kapitałowymi uznano to, czy kontrola nad składem osobowym i nadzór nad działalnością spółki ukształtowane zostały jest jako prawo osobiste, czy kapitałowe. Jednocześnie zostało dostrzeżone, że **podział na spółki osobowe i kapitałowe nie jest ostry**, ponieważ pomiędzy spółkami cywilną i jawną z jednej strony a spółką akcyjną z drugiej strony istnieje cała gama form pośrednich o różnym natężeniu cech osobowych i kapitałowych (*A.W. Wiśniewski*, *Prawo o spółkach*, t. 1, 1991, s. 24–25; *J. Szczotka*, *Spółka jawna*, s. 22; *U. Promińska*, *W sprawie*, s. 10 i n.).

13 3. Kryteria podziału. Jak wynika z wcześniejszych uwag, brak jest ogólnie przyjętych kryteriów podziału na spółki osobowe i kapitałowe. Wydaje się, że celowe jest sięgnięcie do ogólnych kryteriów, decydujących o **zasadniczych różnicach pomiędzy spółkami osobowymi a kapitałowymi**, a następnie wskazanie tych elementów konstrukcyjnych, które w ramach danego kryterium przyjmują odmienne rozwiązania dla spółek osobowych i kapitałowych. Opierając się na tym założeniu, można wyróżnić **pięć głównych kryteriów**:

- 1) celu normatywnego spółki,
- 2) substratu warunkującego istnienie i funkcjonowanie spółki,
- 3) rozkładu praw i obowiązków pomiędzy wspólników,
- 4) wyodrębnienia spółki od wspólników,
- 5) ochrony trwałości spółki.

Kryteria te nie zapewniają ostrego podziału, ponieważ nie sposób twierdzić, że są od siebie niezależne, a zatem że nie ma pomiędzy nimi stosunku nadrzędności i podrzędności albo że różnice wskazane przez te kryteria nie wynikają też z innych kryteriów. Ich zaletą jest jednak to, że **mają znaczenie porządkujące**, ponieważ pozwalają na dokonanie systematycznego przeglądu zasadniczych różnic pomiędzy spółkami osobowymi i kapitałowymi.

B. Kryterium celu normatywnego spółki

14 1. Normatywny cel spółki. Pierwszym kryterium różnicującym spółki osobowe i kapitałowe jest **cel spółki**. Chodzi o dopuszczalny **cel normatywny**, ustalony przez ustawodawcę, a **nie cel konkretny** określony w umowie spółki, tożsamy z przedmiotem działalności spółki, który w przepisach KH określany był jako „przedmiot przedsiębiorstwa” (art. 79 § 1 pkt 1, art. 162 § 2 pkt 1 i art. 309 § 1 pkt 2 KH). **Cel normatywny**, nazywany też celem ogólnym, jest dla osobowych spółek handlowych wyznaczony treścią art. 8 § 2 oraz art. 22 § 1, art. 86 § 1, art. 102 i 125 KSH, podczas gdy do **celu konkretnego** odwołuje się art. 3 oraz art. 25 pkt 3, art. 91 pkt 2, art. 105 pkt 2 i art. 130 pkt 2 KSH (por. *A.W. Wiśniewski*, *Prawo o spółkach*, t. 2, s. 84–85; *S. Sotysiński i in.*, *Komentarz KH*, t. 1, 1997, NB 48; *S. Włodyka*, w: *SPH*,

t. 2, 2012, s. 63; *J.P. Naworski*, w: *R. Potrzezecz, T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 90–91). Spółka cywilna może, zgodnie z art. 860 § 1 KC, realizować **cel gospodarczy**, niekoniecznie zarobkowy (por. *A. Herbet*, Spółka cywilna, s. 209–210; *J. Lic*, Spółka cywilna, s. 480–481). W osobowych spółkach handlowych tym **celem normatywnym jest prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą** (art. 8 § 2 KSH) – zob. *R. Szyszko*, w: *R. Szyszko*, Spółka komandytowa, 2021, art. 102, Nb 6. W spółce partnerskiej prowadzenie przedsiębiorstwa jest ograniczone tylko do sfery wykonywania w jego ramach wolnego zawodu (art. 86 § 1 KSH).

2. **Cel gospodarczy a zarazem zarobkowy.** Wszystkie spółki osobowe (w tym spółka 15 cywilna) dążą zatem do osiągnięcia celu gospodarczego, który dla osobowych spółek handlowych jest zarazem zawsze celem zarobkowym. Realizuje się on bowiem przez prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą. Wynika to nie tylko z semantyki pojęcia prowadzenia przedsiębiorstwa, lecz także normatywnie z art. 55¹ KC w zw. z art. 3 PrPrzed, które łącznie stanowią, że prowadzenie przedsiębiorstwa oznacza prowadzenie działalności gospodarczej, a ta ma zawsze charakter zarobkowy. Jeżeli więc osobowa spółka handlowa realizuje zawsze cel zarobkowy, to nie może realizować celu gospodarczego i zarazem niezarobkowego jak spółka cywilna, a tym bardziej celu niegospodarczego, np. charytatywnego, dydaktycznego, naukowo-badawczego czy kulturalnego (*S. Włodyka*, w: SPH, t. 2, 2012, s. 64; *M. Litwińska-Werner*, w: SPH, t. 2, 2012, s. 372–373; *A. Kidyba*, Komentarz KSH, t. 1, 2015, s. 153; *B. Borowy*, w: *Z. Jara*, Komentarz KSH, 2022, art. 22, Nb 6; *K. Kopaczyńska-Pieczniak*, w: *A. Kidyba*, Komentarz KSH, t. 1, 2017, s. 214; odmiennie i nietrafnie *S. Soltysiński*, w: *S. Soltysiński i in.*, Komentarz KSH, t. 1, 2012, art. 22, Nb 2 i 8; *tenże*, w: SPP, t. 16, 2008, s. 755–756, Nb 9; *W. Pyziół*, w: *W. Pyziół*, Komentarz KSH, 2008, s. 64; *J.A. Strzępka, E. Zielińska*, w: *J.A. Strzępka*, Komentarz KSH, 2015, art. 22, Nb 3; *J.P. Naworski*, w: *R. Potrzezecz, T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 98–100; inaczej jednak *tenże*, w: SPP, t. 16, 2008, s. 227, Nb 11; por. *K. Strzelczyk*, w: *R. Potrzezecz, T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 224; por. też *W. Pyziół*, w: *W. Pyziół i in.*, Prawo, 2014, s. 38).

3. **Pojęcie celu zarobkowego.** Cel zarobkowy należy rozumieć ściśle, jako **nastawienie 16 na osiągnięcie zysku**, nawet jeżeli ten zysk miałby się w rzeczywistości nie pojawić (zob. *J. Lic, M. Łuc*, Definicje pojęć, s. 60). Nie można zatem zmieniać w drodze wykładni znaczenia ustawowego określenia „działalność zarobkowa”, mieszcząc pod tym pojęciem działalność nakierowaną na osiągnięcie innych korzyści ekonomicznych i zamazując tym samym różnicę pomiędzy celem zarobkowym a celem gospodarczym. **Błędem jest więc teza, że działalność spółki jawnej nie musi być nastawiona na zysk** i powoływanie na jej poparcie orzecznictwa sądowego dotyczącego spółdzielni mieszkaniowych i samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (tezy tej broni *S. Soltysiński*, w: SPP, t. 16, 2008, s. 756, Nb 9; *tenże*, w: *S. Soltysiński i in.*, Komentarz KSH, t. 1, 2012, art. 22, Nb 8). W rezultacie autor ten dopuszcza prowadzenie działalności dydaktycznej czy naukowo-badawczej w formie spółki jawnej. Inny zwolennik tego poglądu stwierdza wprost, że przy wykonywaniu działalności nakierowanej na osiągnięcie innych korzyści ekonomicznych nie chodzi o działalność zarobkową, lecz o działalność mającą inny cel gospodarczy. Zamiast jednak uzasadnienia natury prawnej odwołuje się do argumentu rozsądkowego, twierdząc, że „nie sposób wyobrazić sobie odmowę zarejestrowania spółki jawnej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej mającej tak określony przedmiot działania” (*J.P. Naworski*, w: *R. Potrzezecz, T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 99–100; por. też *K. Strzelczyk*, w: *R. Potrzezecz, T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 224). Działalność spółki nieukierunkowaną na osiągnięcie zysku, lecz na sprzedaż wyrobów lub świadczenie usług po cenach pokrywających jedynie koszty, a nawet działalność charytatywną dopuszcza też *W. Pyziół* (w: *W. Pyziół*, Komentarz KSH, 2008, s. 64; *tenże*, w: *W. Pyziół i in.*, Prawo, 2014, s. 38). Wypada zatem jeszcze raz podkreślić, **że istnieje różnica pomiędzy celem normatywnym spółki cywilnej i osobowych spółek handlowych, która nie powinna być zacierana w drodze wykładni**. Te pierwsze mogą realizować każdy cel gospodarczy, także niezarobkowy, te drugie tylko cel zarobkowy, który powinien być nakierowany na osiągnięcie zysku.

Jednocześnie wypada jednak zwrócić uwagę, że takie zróżnicowanie **nie ma żadnej ratio legis**, tym bardziej że spółki kapitałowe nie doznają żadnych ograniczeń co do celu

normatywnego swojej działalności (zob. niżej Nb 18). Na poparcie zasługuje więc proponowany art. 57 § 2 w projekcie nowego Kodeksu cywilnego o treści: „Działalnością gospodarczą jest stała działalność zarobkowa **lub mająca inny cel gospodarczy**, a także samodzielna działalność zawodowa” (za tym rozwiązaniem opowiada się także *J.P. Naworski*, w: *R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 99–100). Wprowadzenie tej regulacji zniosłoby pozbawione sensu zróżnicowanie celu normatywnego spółki cywilnej i osobowych spółek handlowych. Cel ten może być także osiągnięty przez dodanie w art. 3 PrPrzed wyrażenia „lub mająca inny cel gospodarczy”.

17 4. Cel normatywny spółek kapitałowych. Spółki kapitałowe mogą realizować każdy cel zgodny z prawem, a więc niekoniecznie gospodarczy. W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i prostej spółki akcyjnej wynika to wprost z art. 151 § 1 i art. 300¹ § 1 KSH. W przypadku spółki akcyjnej istnieje luka prawna w regulacji. Większość doktryny, często bez uzasadnienia, przyjmuje, że podobnie jak w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością spółka akcyjna może realizować każdy cel zgodny z prawem (*A. Szumański*, w: *W. Pyziot i in.*, Prawo, 2014, s. 640; *S. Soltysiński*, w: *S. Soltysiński i in.*, Komentarz KSH, t. 3, 2013, art. 301, Nb 16; *A. Szajkowski, M. Tarska*, Prawo spółek, s. 80). Trafnie zauważa *S. Włodyka* (w: *SPH*, t. 2, 2012, s. 64), że nie ma przepisu, który ograniczałby swobodę stron w tym przedmiocie wynikającą z art. 353¹ KC. Odmienne stanowisko, które prezentuje *M. Romanowski* (w: *SPP*, t. 16, s. 135–136, Nb 25), że spółka akcyjna może jedynie prowadzić przedsiębiorstwo, nie zasługuje na uznanie (por. *A. Opalski, A.W. Wiśniewski*, w: *A. Opalski*, Komentarz KSH, t. 3A, 2016, art. 3, Nb 15).

18 5. Brak ratio legis zróżnicowania celów normatywnych. Nie jest jasne, dlaczego ustawodawca zdecydował się na takie zróżnicowanie celów normatywnych spółek. Działalność oparta na substracie osobowym, premiująca osobiste zaangażowanie, wydaje się nawet **bardziej adekwatna dla realizacji celów niezarobkowych** niż działalność oparta na substracie kapitałowym. W uzasadnieniu do projektu KSH (zob. Uzasadnienie do KSH, s. 34) w odniesieniu do art. 152 KSH stwierdza się, że na wzór prawa niemieckiego tworzenie spółki w każdym celu prawnie dozwolonym pozwoli na szerokie wykorzystanie tej formy spółki. Nie wyjaśnia to jednak, dlaczego szerokie wykorzystanie formy prawnej spółki nie ma obejmować handlowych spółek osobowych.

19 6. Skutki prawne niezgodności z celem normatywnym. Zawiązanie spółki w celu niezgodnym z celem normatywnym **powoduje nieważność umowy spółki** (art. 58 § 1 KC) – *S. Włodyka*, w: *SPH*, t. 2, 2012, s. 68; *T. Szczerkowski*, w: *Z. Jara*, Komentarz KSH, 2022, art. 8, Nb 12. Tak zawiązana spółka nie może być wpisana do rejestru, a ponieważ wpis do rejestru jest konstytutywny (art. 25¹ § 1 KSH), nie może dojść do jej powstania. Jest to uzasadnione merytorycznie, ponieważ spółka nie powinna prowadzić działalności w sferze niedozwolonej przepisami prawa, nawet wtedy, gdy przepisy te oceniane są jako zbyt restryktywne czy wręcz bezzasadne.

C. Kryterium substratu warunkującego istnienie i funkcjonowanie spółki

20 1. Pojęcie substratu osobowego i kapitałowego. Istotę rozróżnienia na spółki osobowe i kapitałowe dobrze oddaje kryterium substratu osobowego, właściwego dla spółek osobowych i kapitałowego, charakterystycznego dla spółek kapitałowych (*S. Włodyka*, Prawo gospodarcze, s. 196–197). Już same nazwy tych rodzajów spółek wskazują na zasadnicze znaczenie elementu personalnego lub kapitałowego. Nie ulega więc wątpliwości, że **substratem, czyli podstawą istnienia i funkcjonowania spółek osobowych, jest ich skład personalny**, a spółek kapitałowych – kapitał, którym dysponują. Konieczne jest zatem bliższe wyjaśnienie znaczenia normatywnego tego kryterium.

Przez substrat osobowy należy rozumieć skład osobowy wspólników. W spółkach osobowych **dominujące znaczenie ma zatem to, kto jest wspólnikiem spółki**. Wspólnicy zawiązują spółkę nie z dowolną osobą, ale z taką, która dysponuje potrzebną spółce wiedzą i umiejętnościami i którą wspólnicy darzą zaufaniem. Ten element personalny w czystej postaci występuje w spółce cywilnej, do której wspólnicy nie wnoszą wkładów majątkowych

w formie pieniężnej lub aportowej (art. 861 § 1 KC). Wniesienie do handlowej spółki osobowej wkładu majątkowego, a w następstwie tego przypisanie wspólnikom udziałów kapitałowych (art. 50 § 1 KSH) nie sprawia, że spółka nabiera charakteru kapitałowego. **Nadal bowiem przeważa element osobowy, wyrażający się przede wszystkim w tym, że siła głosu wspólnika, a więc i wpływ na prowadzenie spraw spółki i kontroli jej działalności, nie zależy od wielkości tego wkładu czy udziału kapitałowego.** Nawet jeżeli w spółce komandytowej i spółce komandytowo-akcyjnej pojawiają się kategorie wspólników, których jedynym obowiązkiem jest wniesienie kapitału do spółki, to nadal dominujące znaczenie mają komplementariusze, a więc ci wspólnicy, którzy prowadzą sprawy spółki i ją reprezentują, a ich siła głosu nie zależy od udziału kapitałowego. W spółce komandytowej komandytariusze są w ogóle odsunięci od prowadzenia spraw spółki i jej reprezentowania (art. 118 § 1 i art. 121 § 1 KSH), podobnie co do zasady akcjonariusze w spółce komandytowo-akcyjnej (art. 138 § 1 i art. 140 § 1 KSH).

Przez substrat kapitałowy należy rozumieć kapitał zakładowy i inne kapitały własne spółki. Pomimo prób pomniejszenia znaczenia kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (zob. *W.J. Katner, A. Kappes, J. Janeta*, Kontrowersyjny projekt, s. 9; *J. Frąckowiak*, Demontaż spółki, s. 8; *A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak*, Spółka kapitałowa, s. 9–10) oraz dopuszczenia w prostej spółce akcyjnej zmiennego kapitału akcyjnego o minimalnej wartości 1 zł (art. 300³ § 1 i art. 300¹⁹ KSH), **de lege lata pozostaje on nadal jedną z centralnych instytucji prawa spółek kapitałowych.** Deprecjacja jego funkcji gwarancyjnej (zob. bliżej *S. Sołtyński, P. Moskwa*, w: SPP, t. 17B, 2016, s. 4–7, Nb 4–9) nie osłabia jego **zasadniczej funkcji wyznacznika pozycji prawnej wspólnika w spółce.** Wspólnicy mają bowiem udziały bądź akcje w kapitale zakładowym, a ich suma wyznacza wielkość tego kapitału (odmiennie w prostej spółce akcyjnej – art. 300² § 3 KSH). Z ilością posiadanych udziałów bądź akcji wiążą się zarówno uprawnienia korporacyjne wspólników, takie jak prawo głosu o oznaczonej sile (art. 242, art. 300²³ § 1 i art. 411 § 1 KSH), jak też uprawnienia majątkowe, takie jak prawo do dywidendy (art. 191 § 3, art. 300¹⁵ § 3 i art. 347 § 2 KSH). To zatem zakres udziału wspólników w kapitale zakładowym spółki (a w prostej spółce akcyjnej – w stosunku do liczby posiadanych akcji), a nie osobiste zaangażowanie w jej prowadzenie, decyduje o ich wpływie na losy spółki.

2. Członkostwo w spółce. Kryterium substratu znajduje odbicie w konstrukcji członkostwa **21** w spółkach osobowych i kapitałowych. Nie ma co do zasady różnicy pomiędzy spółkami osobowymi i kapitałowymi na płaszczyźnie statusu personalnego wspólników. Zarówno w jednych, jak i w drugich spółkach wspólnikami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które mają zdolność prawną. Wyjątkiem jest spółka partnerska, której wspólnikami mogą być tylko osoby fizyczne (art. 87 § 1 KSH). Różnica zachodzi jednak pod względem minimalnej ilości wspólników. **Spółki osobowe liczą co do zasady co najmniej dwóch wspólników**, co jest związane z istotą spółki jako połączenia wiedzy, umiejętności i przedsiębiorczości kilku osób. Potwierdzają to przepisy, w których użyta jest liczba mnoga, gdy mowa jest o wspólnikach (art. 860 § 1 KC, art. 9 KSH). Pewne wyjątki nie zmieniają tej zasady (zob. art. 98 § 2 KSH, zob. też uw. do art. 58, Nb 77). W spółkach kapitałowych, w których połączenie wysiłków kilku wspólników dla realizacji wspólnego celu nie jest tak istotne jak wniesienie odpowiedniego kapitału do spółki, dopuszczalne jest utworzenie spółki jednoosobowej. **Spółka jednoosobowa jest nawet definiowana jako spółka kapitałowa** (art. 4 ust. 1 pkt 3 KSH), a zatem *a contrario* nie może to być spółka osobowa. W zasadzie każda osoba (fizyczna, prawna, posiadająca tylko zdolność prawną) może być jedynym wspólnikiem, za wyjątkiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która nie może być jedynym wspólnikiem żadnej spółki kapitałowej (art. 151 § 2, art. 300¹ § 2 i art. 301 § 1 KSH).

3. Wkład wnoszony do spółki. Kolejnym elementem konstrukcyjnym związanym z kryterium **22** substratu jest rodzaj wkładów wnoszonych do spółki. Wspólnicy spółek osobowych mogą wносить do spółki **wkłady w postaci świadczenia usług lub pracy** na rzecz spółki. Stanowi o tym art. 48 § 2 KSH i inne przepisy (*a contrario* art. 14 i art. 107 § 2 KSH). Możliwość wniesienia tego rodzaju wkładów odzwierciedla osobiste zaangażowanie wspólników w jej działalność gospodarczą (por. *A. Szajkowski, M. Tarska*, Prawo spółek, s. 105; *A. Herbet*, w: SPP, t. 16,

2008, s. 673, Nb 237; *S. Soltysiński*, w: *S. Soltysiński i in.*, Komentarz KSH, t. 1, 2012, art. 48, Nb 6). Wyjątki od tej możliwości dotyczą niektórych kategorii wspólników. Komandytariusz może wnieść wkład w postaci świadczenia pracy lub usług tylko w wyjątkowym przypadku, gdy inne jego wkłady są równe lub wyższe od sumy komandytowej (art. 107 KSH). Akcjonariusze w spółce komandytowo-akcyjnej nie mogą wносить wkładu w postaci świadczenia pracy lub usług (art. 14 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH). Wyjątki te nie zmieniają zasady, że w każdej spółce osobowej są kategorie wspólników, którzy mogą wносить wkłady w postaci świadczenia pracy lub usług na rzecz spółki. Drugą cechą charakterystyczną wkładów do spółki osobowej jest **domniemanie ich równości** (art. 48 § 1 w zw. z art. 89, art. 103 § 1 i art. 126 § 1 KSH). Domniemanie to nie obejmuje akcjonariuszy w spółce komandytowo-akcyjnej (art. 126 § 1 pkt 2 KSH).

Odmienne rozwiązania co do wkładów przyjęte zostały w spółkach kapitałowych. Przede wszystkim wnoszenie do spółki wkładów w postaci świadczenia pracy lub usług na rzecz spółki jest niedopuszczalne (art. 14 KSH). Przedmiotem wkładu mogą być **tylko pieniądze** (wkład pieniężny, zarówno gotówkowy, jak i bezgotówkowy) **lub zbywalne prawa majątkowe** (wkład niepieniężny), mające zdolność aportową (por. *A. Szumański*, w: *S. Soltysiński i in.*, Komentarz KSH, t. 1, 2012, art. 14, Nb 11). Ponadto **nie istnieje domniemanie równości wkładów**. Takie domniemanie byłoby sprzeczne z założeniem leżącym u podstaw konstrukcji spółek kapitałowych, że pokryte wkładami udziały lub akcje wspólników wyznaczają ich pozycję majątkową i korporacyjną w spółce, są więc z natury swej wartościowo zróżnicowane.

23 4. Udział kapitałowy wspólnika. Podobnie jak element rodzaju wkładu do spółki, tak też kolejny element konstrukcyjny spółki – **udział kapitałowy**, pozostaje w ścisłym związku z kryterium substratu. Dla spółek osobowych charakterystyczne jest to, że udział kapitałowy daje wspólnikowi tylko uprawnienia majątkowe, a wpływ na losy spółki zapewnia mu osobiste zaangażowanie w jej działalność. Udział kapitałowy nie daje natomiast wspólnikowi **żadnych uprawnień korporacyjnych**. Samo pojęcie udziału jest wieloznaczne. Obok pojęcia udziału kapitałowego pojawia się pojęcie udziału spółkowego, udziału w zysku i stratach, udziału likwidacyjnego, a nawet odrębnego „udziału rozliczeniowego” (zob. bliżej uw. do art. 50, Nb 14–25; por. też *A. Szajkowski*, *M. Tarska*, Prawo spółek, s. 124–125; *S. Soltysiński*, w: *S. Soltysiński i in.*, Komentarz KSH, t. 1, 2012, art. 10, Nb 3 i art. 50, Nb 9–10; *R. Potrzeszcz*, *T. Siemiątkowski*, w: *R. Potrzeszcz*, *T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 347; *A. Kidyba*, Komentarz KSH, t. 1, 2015, s. 319–320). Pojęcie udziału kapitałowego także wzbudza wiele wątpliwości w doktrynie (zob. bliżej uw. do art. 50, Nb 44 i n.; zob. też *R. Potrzeszcz*, *T. Siemiątkowski*, w: *R. Potrzeszcz*, *T. Siemiątkowski*, Komentarz KSH, t. 1, 2010, s. 348). W rezultacie proponuje się uchylenie przepisów KSH o udziale kapitałowym (*W. Pyziół* w: *W. Pyziół i in.*, Prawo, 2014, s. 59).

Znaczenie normatywne pojęcia udziału kapitałowego jest tylko takie, jakie nadają mu przepisy KSH. Zgodnie z art. 50 § 1 KSH ma on odpowiadać wartości rzeczywiście wniesionego wkładu. **Od udziału kapitałowego nie zależy udział wspólnika w zyskach i w stratach**, ponieważ ten co do zasady jest równy (art. 51 KSH). Zasada ta jest jednak przełamana w spółce komandytowej, w której zysk komandytariusza jest uzależniony od wartości jego wkładu wniesionego do spółki (art. 123 KSH), a całkowicie odwrócona w spółce komandytowo-akcyjnej, w której zarówno komplementariusze, jak też akcjonariusze uczestniczą co do zasady w zysku proporcjonalnie do wkładów wniesionych do spółki (art. 147 § 1 KSH). Z udziałem kapitałowym **związane jest natomiast prawo wspólnika do żądania corocznie odsetek** w wysokości 5%, nawet gdy spółka poniosła stratę (art. 53 KSH), **prawo do wypłaty** w pieniądzu w razie wystąpienia wspólnika ze spółki (art. 65 § 3 KSH), a także **prawo do spłaty** w razie likwidacji (art. 82 § 2 KSH). Trafnie zauważa się w doktrynie (*S. Soltysiński*, *R. Gawalkiewicz*, w: *S. Soltysiński i in.*, Komentarz KSH, t. 1, 2012, art. 82, Nb 16), że **nie istnieje jedno pojęcie udziału kapitałowego w handlowych spółkach osobowych**. Inne jest jego znaczenie określone przez przepisy art. 50, 53 i 82 KSH, a inne jest to, które wyznacza art. 65 KSH. W tych pierwszych przepisach udział kapitałowy wspólnika jest stały, równy wartości rzeczywiście wniesionego wkładu (zob. bliżej uw. do art. 50, Nb 52). Dotyczy to zatem także udziału kapitałowego obliczanego przy podziale majątku likwidacyjnego (zob. uw. do art. 82, Nb 32; zob. też *A. Kidyba*, Komentarz KSH,

[Przejdź do księgarni →](#)